

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра економіки і бізнесу

ПОГОДЖЕНО

Гарант ОПП «Економіка»
доцент Наталія ПОЧЕРНІНА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економічне управління підприємством»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності 051 «Економіка»
за ОПП «Економіка»
(на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»)
факультет економіки та бізнесу

2023 – 2024 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічне управління підприємством» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економіка» (на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»). Запоріжжя, ТДАТУ, 2023 - 17 с.

Розробник: д. е. н., професор Тетяна ЯВОРСЬКА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

Завідувач кафедри економіки і бізнесу

к. е. н, доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для спеціальності зі спеціальності 051 «Економіка» ступеня вищої освіти «Магістр» за ОПП «Економіка» (на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»)

Протокол від №1 від 4 вересня 2023 року

Голова, доцент _____ Юлія ВОРОНІНА

«04» вересня 2023 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150 годин	Спеціальність: 051 «Економіка»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	2-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 3 год. самостійна робота здобувача вищої освіти – 12 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Магістр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	10 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	120 год.
		Форма контролю: екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передмова. Економічне управління підприємством ґрунтується на розумінні особливостей функціональних підсистем управління, результатах фінансової діагностики, раціональному управлінні грошовими потоками, оптимальній системі бюджетування.

Мета курсу – формування системи знань щодо економічного управління підприємством в умовах ринкових відносин.

Завдання курсу – вивчення закономірностей і механізму економічного управління підприємством; набуття вмінь використовувати ці закономірності в практиці.

Предмет курсу – виявлення законів, закономірностей та визначення принципів і факторів економічного управління підприємством. Об'єктом вивчення виступають процеси економічного управління підприємством.

Результати навчання (з урахуванням soft skills).

Інтегральна компетентність.

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності.

ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК4.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК7.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності.

ФК7.Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

ФК8.Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Програмні результати навчання.

РН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

РН7.Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

PH9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, досліджень та економіко - математичного моделювання та прогнозування.

PH10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

PH12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

PH13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

PH 17. Використовувати сучасні методи управління об'єктами економічної природи з метою забезпечення їх стійкості та конкурентоспроможного розвитку.

Soft skills:

- комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді;

- лідерські якості: вміння донести до фахівців і нефахівців інформацію про місце і значення економічного управління підприємством у сучасних умовах;

- гнучкість і адаптивність: здатність об'єктивно оцінювати можливість організації економічного управління підприємством, вміння визначати необхідні методи та їх застосування, об'єктивно оцінювати ситуацію, вміти подати інформацію та переконати керівництво у економічному підході до ведення управлінської діяльності;

- особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Економіка»

Навчальна дисципліна, на основі якої формуються зв'язки освітньої компоненти «Економічне управління підприємством», це «Управління проєктами»

Перелік освітніх компонент, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі дисципліни «Економічне управління підприємством»: виробнича (переддипломна) практика та державна атестація.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 1. Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством» [1, с.11-24]

Ускладнення управління підприємством у сучасному бізнесі й необхідність реформування його економічної складової. Сутність економічного управління підприємством та його завдання. Предмет і завдання курсу.

Тема 2. Системи економічного управління підприємством [1, с. 43-62]

Системний підхід до управління. Процесний підхід до управління. Система економічного управління «витрати – обсяг – прибуток» (CVP – підхід). Система контролінгу. Збалансована система показників.

Тема 3. Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення [1, с. 63-80]

Інструменти економічного управління на рівні національного господарства. Мікроекономічні інструменти управління. Регламентація діяльності економічних служб на підприємстві. Ділова етика та етика економічного управління підприємством. Соціальний капітал.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

БЮДЖЕТНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 4. Організація бюджетного управління підприємства [1, с. 103-119]

Сутність фінансової структури підприємства. Формування фінансової структури підприємства. Регламентна документація на підприємстві.

Тема 5. Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат [1, с. 120-151]

Поняття та види операційних бюджетів. Управління доходами підприємства. Відображення в операційних бюджетах процесу формування витрат виробництва. Трансакційні витрати. Планування прибутку від операційної діяльності. Аналіз та оцінювання виконання операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат.

Тема 6. Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів і розрахункового балансу [1, с. 152-182]

Бюджет руху грошових коштів: сутнісна характеристика, призначення, структура та особливості розроблення. Прогнозний баланс: сутнісна характеристика, структура та особливості розроблення. Взаємоузгодження основних операційних бюджетів з бюджетом руху грошових коштів і прогнозним балансом.

Тема 7. Фінансова діагностика підприємства [1, с. 199-236]

Сутність, завдання та принципи фінансової діагностики підприємства. Інформаційна база здійснення фінансової діагностики. Традиційні методи фінансової діагностики. Новітні методи фінансової діагностики.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			годин				балів
			лк	лаб	пр	СРС	
Змістовий модуль 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ							
1	Лекція 1	Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»	2				
	Практичне заняття 1	Введення в дисципліну «Економічне управління підприємством»			2		3
	Самостійна робота 1	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2

2	Практичне заняття 2	Технологія розв'язання завдань економічного управління підприємством			2		3
	Самостійна робота 2	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
3	Лекція 2	Системи економічного управління підприємством	2				
	Практичне заняття 3	Системи економічного управління підприємством			2		3
	Самостійна робота 3	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
4	Практичне заняття 4	Економічний порядок на підприємстві та інструменти його наведення			2		3
	Самостійна робота 4	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
5	Лекція 3	Система бюджетного управління підприємством	2				
	Практичне заняття 5	Система бюджетного управління підприємством			2		3
	Самостійна робота 5	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
6, 7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				10	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 (61 година)			6	-	10	60	35
Змістовий модуль 2. БЮДЖЕТНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ							
14	Практичне заняття 6	Організація бюджетного управління підприємства			2		3
	Самостійна робота 6	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2

15	Лекція 4	Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат	2				
	Практичне заняття 7	Технологія формування операційних бюджетів і бюджету доходів і витрат			2		3
	Самостійна робота 7	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
16	Практичне заняття 8	Управління грошовими потоками підприємства на основі бюджету руху грошових коштів і розрахункового балансу			2		3
	Самостійна робота 8	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
17	Лекція 5	Фінансова діагностика підприємства	2				
	Практичне заняття 9	Фінансова діагностика підприємства			2		3
	Самостійна робота 9	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
18	Практичне заняття 10	Управління робочим капіталом			2		3
	Самостійна робота 10	Опрацювання матеріалів лекції, робота на освітньому порталі				10	2
19, 20	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2				10	
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовний модуль 2 (59 годин)			4	-	10	60	35
Екзамен			x	x	x	x	30
Разом (120 годин)			10	-	20	120	100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Чим зумовлені зміни концептуальних уявлень про управління підприємством як машиною та як живим організмом?
2. Які цілі підприємства сформулювались у процесі еволюції уявлень про його природу?
3. Підприємство як організація: що нове з'явилося у цій концепції?
4. Чим зумовлена та як виявила себе системна інституційна проблема вітчизняних підприємств?
5. Якими є основні сфери функціонування бізнесу в Україні та різновиди підприємств?
6. Що включає в себе економічне управління підприємством як предметна галузь знань?
7. Які є ключові параметри діяльності підприємства, за допомогою яких здійснюється економічне управління?
8. Які основні завдання економічного управління сучасним підприємством?
9. Що є предметом навчальної дисципліни «Економічне управління підприємством»?
10. Яких компетенцій набуватиме майбутній фахівець, вивчаючи цю дисципліну?
11. У чому полягає особливість використання системного аналізу в економічному управлінні підприємством?
12. Який основний зміст процесу розробки управлінських рішень згідно з теорією прийняття рішень?
13. Наскільки стандартизованим є поетапне структурування процесу прийняття рішень?
14. Чи завжди проблема в діяльності підприємства є виявляється через певні ознаки?
15. Якими способами передбачають розвиток проблемної ситуації?
16. Яким чином задаються цілі та рівні їх досягнення?
17. Що вважають ключовим етапом прийняття рішення?
18. Дайте визначення технології прийняття управлінських рішень?
19. Якими методами обґрунтовують управлінські рішення?
20. Чому виникає проблема синектичної сумісності методів та як її розв'язують?
21. Чим істотно відрізняється ВРМ-система від своїх попередників?
22. Яким чином відбувається цільова налаштованість господарських процесів?
23. Чому не слід обмежуватися фінансовими показниками під час формування системи ключових показників в управлінні за цілями?

24. Сформулюйте основні правила ефективної розробки набору ключових показників економічного управління підприємством?
25. Як виникає механізм економічного управління з погляду системного підходу до підприємства?
26. Який механізм взаємодії витрат, рівня операційної активності та прибутку підприємства у системі CVP-аналізу?
27. Які головні управлінські завдання та інструменти системи контролінгу?
28. Які основні управлінські завдання та інструменти збалансованої системи показників?
29. Що розуміють під терміном «порядок» для соціально-економічної системи?
30. Назвіть основні інструменти, якими держава регулює економічні процеси на макро- і мікрорівні економіки.
31. Якими є універсальні типові документальні форми, котрі є інструментами макrorівня, але визначають рамкові умови господарювання підприємств?
32. За допомогою яких внутрішніх інструментів наводять економічний лад на підприємстві?
33. З якою метою розробляють на підприємстві регламент економічного управління?
34. Які підрозділи традиційно включають до складу економічних служб підприємства?
35. Що повинно міститись у Положенні про службу на підприємстві?
36. З яких розділів має складатися посадова інструкція фахівця?
37. Що таке «ділова етика»?
38. Які основні моральні обов'язки підприємства?
39. У чому полягає сутність бюджетування та які переваги воно дає підприємству?
40. Наведіть кілька причин, за яких керівнику підприємства необхідно впроваджувати бюджетування.
41. Чи можна бюджетування розглядати як управлінську технологію та водночас як процес? Що їх поєднує й розділяє?
42. Які види бюджетів залежно від різних класифікаційних ознак ви знаєте?
43. Які бюджети входять до складу операційного бюджету? Фінансового? Майстер-бюджету?
44. Розподіл на які види витрат найчастіше використовується в бюджетуванні? Наведіть приклади таких витрат.
45. У чому різниця між бюджетним процесом і бюджетним циклом?
46. Охарактеризуйте сутність і завдання системи бюджетування, її складових.
47. Що є об'єктами бюджетування за використання методу АБВ?
48. Якими є основні передумови створення ефективної системи бюджетування на підприємстві?

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. У чому полягає одна з відмінностей бюджетування як управлінської технології?
2. Яке є основне завдання побудови фінансової структури підприємства?
3. Які є групи об'єктів бюджетування на підприємстві?
4. Які основні переваги проектування фінансової структур на основі бізнеспроцесів?
5. Назвіть переваги проектування фінансової структури на основі організаційної структури.
6. Які головні етапи розгляду бюджетних даних усередині кожного підрозділу підприємства?
7. Які основні документи включає в себе бюджетний довідник?
8. Назвіть головні вимоги до організаційно-часового регламенту бюджетування.
8. У чому полягає основне завдання бюджетного регламенту?
9. Які етапи включає в себе регламентація процесу бюджетування?
10. Якою є послідовність розробки операційних бюджетів?
11. У чому полягає роль операційних бюджетів у відображенні поточної діяльності підприємства?
12. Які класифікації витрат ви знаєте? Які витрати називають прямими й чим вони відрізняються від непрямих?
13. Чи правильним є твердження, що постійні Витрати завжди залишаються незмінними в разі зміни обсягу продажів компанії?
14. Що таке точка беззбитковості? Покажіть аналітичне й графічне відображення точки беззбитковості, зони прибутку та збитку підприємства.
15. У чому сутність розрахунку собівартості продукції за методом прямих витрат (дірект-костінг)?
16. Як розраховується повна собівартість продукції?
17. Назвіть основні статті витрат бюджету продажів. Як його обраховують? Які допоміжні бюджети можуть складатись при цьому?
18. Як розраховується бюджет виробництва підприємства?
19. Які бюджети прямих витрат ви знаєте? Визначте структуру цих бюджетів та особливості їх розробки.
20. Яка інформація необхідна для розробки бюджету прямих витрат на оплату праці?
21. Перелічіть склад статей витрат бюджету загальнопромислових (непрямих) витрат. Яким чином витрати в ньому розподіляють за видами продукції?

22. Як формується бюджет комерційних витрат? Чи передбачається в ньому розподіл витрат на умовно-постійні та умовно-змінні? Назвіть ці витрати. Коли доцільно його розробляти?
23. Які статті витрат формують бюджет адміністративних витрат? Хто розробляє цей бюджет?
24. Визначте послідовність розробки бюджету доходів і витрат підприємства.
25. Що таке маржинальний доход підприємства? Як його розраховують і яке значення має цей показник для прийняття управлінських рішень?
26. Назвіть основні цільові показники діяльності підприємства, які ми можемо обчислити за допомогою бюджету доходів і витрат.
27. За якими показниками здійснюють аналіз чутливості прибутку на основі бюджету доходів і витрат?
28. Коли є необхідність розрахунку гнучкого бюджету? Які фактори впливають на розробку гнучкого бюджету?
29. У чому полягає сутність управління бюджетом за відхиленнями?
30. У чому сутність і призначення бюджету руху грошових коштів?
31. Який взаємозв'язок між бюджетом доходів і витрат і бюджетом руху грошових коштів?
32. Охарактеризуйте надходження й витрачання грошових коштів від основної, фінансової та інвестиційної діяльності.
33. Які підходи використовуються під час розробки бюджету руху грошових коштів?
34. Яка методика складання платіжного календаря (графіка) надходження грошових коштів від дебіторів?
35. Наведіть методику складання графіка погашення кредиторської заборгованості за отримані матеріали, сировину та надані послуги.
36. Поясніть технологію складання бюджету руху грошових коштів.
37. Як узгодити основні операційні бюджети з бюджетом руху грошових коштів?
38. Який взаємозв'язок між такими показниками: активи, власний капітал та зобов'язання? Наведіть балансове рівняння.
39. Яка відмінність у формуванні балансу за вітчизняними та міжнародними стандартами?
40. Як здійснюється класифікація активів підприємства згідно з П(С)БО 2 «Баланс»?
41. Назвіть джерела утворення господарських засобів підприємства (пасивів) згідно з П(С)БО 2 «Баланс».
42. Поясніть, як узгоджуються основні операційні та фінансові бюджети з прогнозним балансом підприємства.
43. Які можливості надає автоматизація системи бюджетування на підприємстві?

44. Охарактеризуйте проблеми впровадження автоматизованої системи бюджетування на вітчизняних підприємствах.
45. Охарактеризуйте основні варіанти організації збирання та обробки первинної інформації про фактичні результати господарської діяльності на підприємстві для цілей бюджетування.
46. Охарактеризуйте автоматизацію бюджетування як елемент системи бюджетування.
47. Визначте основні вимоги до програмного забезпечення для автоматизації процесу бюджетування на підприємстві.
48. Назвіть основні типи програмного забезпечення для автоматизації бюджетування на підприємстві.
49. Дайте коротку характеристику функціонального призначення комп'ютерних програм для автоматизації системи бюджетування на підприємстві.
50. Визначте особливості впровадження на різних типах підприємств різних за функціональними можливостями комп'ютерних програм.
51. Дайте коротку характеристику бюджетування в АСУП «Галактика».
52. З'ясуйте сутність, роль і завдання фінансової діагностики підприємства.
53. Поясніть, яка відмінність між такими методиками: фінансова діагностика, моніторинг і традиційний фінансовий аналіз.
54. Яку внутрішню і зовнішню інформацію використовують для фінансової діагностики?
55. Поясніть, які інформаційні потоки цікавлять основних користувачів фінансової інформації.
56. У чому сутність методики агрегування статей балансу підприємства?
57. Які переваги й вади має трикомпонентний показник фінансової стійкості підприємства?
58. Наведіть формулу для розрахунку дев'ятикомпонентного показника оцінювання фінансової стійкості підприємства за методикою О. С. Коцюби.
59. Поясніть методику вертикального та горизонтального аналізу статей балансу та інших форм фінансової звітності.
60. Яка послідовність аналізу складу, структури та динаміки майна підприємства?
61. Охарактеризуйте послідовність аналізу складу, структури та динаміки джерел формування майна підприємства, який проводиться за даними пасиву балансу.
62. У чому сутність, переваги та вади коефіцієнтного аналізу фінансового стану підприємства?
63. У якому разі для агрегування застосовуються ОWA-оператор Ягера?
64. Дайте інтерпретацію методик визначення вагових значень показників за Фішберном та Т. Сааті.

65. Поясніть, як удосконалити методику оцінювання вагових значень за Фішберном.
66. Наведіть формулу для лінгвістичного розпізнання нормативних значень нечітких множин за 3-рівневою чи 5-рівневою шкалами оцінювання.
67. Які напрями подальшого розвитку новітніх методики фінансової діагностики?

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни: лекції з використанням мультимедійних презентацій, відеоматеріалів та інтерактивних методів для дистанційного викладання освітнього компонента, робота з нормативною та навчально-методичною літературою, консультації, розв'язування ситуаційних завдань, індивідуальна робота та робота в групах.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Економічне управління підприємством [Текст] : навч. посібник / [Н. М. Євдокимова, Л. П. Батенко, В. А. Верба та ін.] ; за заг. ред. Н. М. Євдокимової ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2011. – 327 с.

Додаткова:

1. Білик М.Д. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: навч. посіб.; рекомендовано МОН / М.Д. Білик. – К.: КНЕУ, 2013. – 689 с.
2. Болтянська Л.О. Теоретичні аспекти управління збутовою діяльністю підприємства. Тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної науки, розвитку технологій та менеджменту», м. Хмельницький, 29 листопада 2022 р.
3. Мельник Н. Б. Сучасна парадигма соціально-економічного управління підприємством. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. Випуск 10. С. 130-137.
4. Соболевська О. О. Формування доходів мисливських господарств Запорізької області. *НВ ЛНУВМБ ім.С.З.Гжицького*. 2017. Т. 23, № 97. С. 41–47.

5. Филиппова І.Г. Контролінг як технологія управління організацією: навчальний посібник / І.Г. Филиппова, В.Г. Сумцов, Г.С. Балахнін. - Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – 240 с.
6. Сідоров В. І., Клімова К. А. Механізм економічного управління туристичним бізнесом. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, № 1086, 2013, С. 180-182.
7. Стукан Т. М. Економічне управління підприємством: сутність та напрями підвищення ефективності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, С. 61-65.
8. Тебенко В.М., Завадських Г.М., Лисак О.І. Пріоритетні напрями інноваційного розвитку. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету: електронне наукове фахове видання / ТДАТУ; гол. ред.д.т.н., проф. В.М. Кюрчев. - Мелітополь: ТДАТУ, 2022. - Вип. 12, том. 3. С. 34-46.*
9. Tetiana I. Yavorska, Valeriy V. Lysenko, Olha O. Sobolevska, Valerii I. Apostolov and Iryna V. Ahieieva. Formation of Cost-resource Determinants and Stabilizers of the Development of Hunting in Ukraine. *Review of Economics and Finance*, 2022, 20, 306-319, Netherlands.
10. Яворська Т. І. Методологія вдосконалення управління бізнес-процесами в сільськогосподарському підприємстві. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. – Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – № 2 (37), 2018, С. 154-162.
11. Innovative development and competitiveness of agribusiness subjects in the system of ensuring of economic security of the regions of Ukraine / Natalia V. Trusova, Oksana V. Hryvkivska, Tetiana I. Yavorska, Oleksandr S. Prystemskyi, Valentyna N. Kepko, Yurii O. Prus // *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*, (ISSN 2239-1959, ISSN 2239-7221), S.I., 2020, 2, 141-156.
12. Яворська Т. І. Можливості підприємництва та їх використання в умовах воєнного стану. Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів. 28 жовтня 2022 р. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 345-350.
13. Yavorska Tetiana, Sobolevska Olha Ecological and economic aspects of expenditure of hunting farms in Zaporizhzhia region. *Green, Blue & Digital Economy Journal*, Vol. 3 No. 1, 2022, С. 54-59,, Latvia DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2022-1-9>.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=94>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

4. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
6. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
7. Сайт державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua>
8. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>.
9. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua> .
10. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.
11. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://www.nau.ua>